

Utvärdering av AI Sweden

Den här rapporten är framtagen av Vera Stafström och Torbjörn Fångström vid Swecos affärsenhet för Samhällsanalys och strategi tillsammans med Johan Ander vid Swecos divisionsledning, från februari 2025 till maj 2025.

2025-05-21

Sammanfattning

Denna utvärdering har genomförts av Sweco, enheten för Samhällsanalys och strategi, på uppdrag av Västra Götalandsregionen (VGR). Utvärderingen omfattade en uppstartsfas, empirinsamling genom dokumentstudier och intervjuer, samt en avslutande analys och rapporterings fas som även inkluderade ett tolkningsseminarium och en presentation av slutrapporten.

AI Sweden är en nationell resurs för att påskynda användningen av artificiell intelligens (AI) i Sverige. Initiativet syftar till att stärka Sveriges konkurrenskraft och långsiktiga välfärd genom att integrera AI i både industriella och offentliga sektorer. AI Sweden är baserat på Lindholmen Science Park och inkluderar ett ekosystem som omfattar industri, akademi och offentlig sektor.

AI Sweden finansieras av offentliga medel från Vinnova, Tillväxtverket och VGR, samt av årliga avgifter från partnerorganisationer. Den totala budgeten från offentliga finansiärer uppgår till cirka 130 miljoner kronor årligen. Partnerorganisationer bidrar med uppskattade 170 miljoner kronor årligen i form av avgifter och tid.

Sammanfattningsvis ger utvärderingen en tydlig bild av att den verksamhet som AI Sweden genomför är uppskattad och fyller ett viktigt behov. AI Sweden arbetar i dag både med bredd, dvs strävar efter att nå ut till många, och spets, dvs arbetar med mer avancerad tillämpning av AI tillsammans med sina partnerorganisationer. AI Sweden är enligt de intervjuer som Sweco genomfört etablerade i Sverige och ett initiativ som många känner till och refererar till.

AI Sweden ses också som en neutral plattform och nationell hubb för nätverksbyggande och samarbeten som fyller en viktig funktion och fyller ett tomrum i Sverige vad gäller en nationell satsning på AI både på ett regionalt och nationellt plan.

AI Sweden har bidragit till att bilda nätverk, utbildningar, kompetenslyft, projekt och även till att vissa företag kunnat utveckla affärer.

AI Sweden står framöver inför vissa utmaningar, exempelvis relaterat till behovet av att nå ut brett, att balansera mellan spets och bredd i verksamheten och att ytterligare engagera och stärka de olika regionala noderna.

Sweco lämnar följande rekommendationer baserat på den analys av dokument och intervjuer som genomförts inom ramen för uppdraget:

Förtydliga vad partnerskapsmodellen innebär och vad en partnerorganisation kan förväntas sig från AI Sweden.

Förtydliga mandat och rollbeskrivningar för öka transparensen rörande styrningen och under vilka villkor som ett samarbete med AI Sweden sker.

Utveckla en strategi som inkluderar:

- Utmaningen att nå ut brett, alternativt ta ett tydligt strategiskt beslut som innebär att AI Sweden fokuserar på sina partnerorganisationer.
- Hur resultat från AI Swedens verksamhet ska förvaltas.

Tydliggör AI Swedens roll utifrån den utvecklade strategin och hur initiativet relaterar till andra för området relevanta satsningar. Här bör noteras att det inte enbart är AI Swedens ansvar att förhålla sig till andra (och nya) satsningar, utan rimligtvis också nya satsningars ansvar att förhålla sig till AI Sweden.

Utveckla en verksamhetsplan som på en övergripande nivå beskriver hur AI Sweden planerar sin verksamhet för de kommande åren.

Genomför en större utvärdering: Nu aktuellt utvärderingsuppdrag har varit förhållandevis litet. Givet de stora offentliga satsningar som gjorts på AI Sweden kan det vara motiverat att någon av de större offentliga finansiärerna (Tillväxtverket och Vinnova) ställer sig bakom en gemensam utvärdering av AI Sweden.

Innehållsförteckning

1	Uppdrag och genomförande.....	7
1.1	Uppdrag	7
1.2	Metod och genomförande	7
	Uppstartsmöte.....	8
	Dokumentstudier	8
	Sonderande intervjuer.....	8
	Utvärderingsfrågor och intervjuguider	9
	Avstämningsmöten.....	9
	Djupintervjuer	9
	Analys, slutrapport och presentationer	9
1.3	Rapportens upplägg.....	9
2	Om AI Sweden	10
2.1	Syfte och mål	10
2.2	Historik	11
2.3	Organisation.....	11
2.4	Finansiering.....	12
3	Utvärderingens resultat	14
3.1	AI Sweden, funktion	14
3.1.1	AI Sweden ses som en neutral plattform för nätverksbyggande och samarbeten	14
3.1.2	Det finns en övergripande samsyn på AI Swedens fokus och aktiviteter bland aktörerna	15
3.1.3	Aktörernas bild av AI Swedens balans mellan spets och bredd varierar något.....	15
3.2	AI Sweden, syfte kopplat till genomförande.....	17
3.3	Nyttan med AI Sweden	18
3.3.1	Nätverk.....	18
3.3.2	Utbildningar och kompetenslyft	19
3.3.3	Projekt.....	19
3.3.4	Affärer	19
3.3.5	Det regionala perspektivet	20
3.4	Utmaningar.....	21
3.5	Finansieringen av AI Sweden	23
4	Reflektioner och rekommendationer	24
5	Bilaga, intervjuade aktörer.....	27

1 Uppdrag och genomförande

1.1 Uppdrag

Syftet med utvärderingen var att skapa förståelse för betydelsen av AI Sweden. Utvärderingen har haft ett helhetsperspektiv eftersom AI Sweden är en nationell satsning, men det har varit ett visst fokus på den västsvenska noden. Utvärderingen har haft ett framtidsytande perspektiv, för att skapa förståelse för vad AI Sweden kan betyda framöver.

Målet med utvärderingen var att få kunskap om i vilken utsträckning aktiviteterna leder till de uppsatta målen eller om det behövs justeringar, samt inspel om vilka justeringar som är relevanta. Utgångspunkten har varit att i första hand vara ett verktyg för att stötta och förbättra projektet som ska utvärderas. Det innebär att utvärderingen till stor del har syftat till lärande och utveckling snarare än att vara en bedömning av projektets resultat. Utvärderingen har utgått från ett antal utvärderingsfrågor formulerade av beställaren. Dessa frågor utgör grunden för strukturen till nu aktuell rapport.

Utvärderingens beställare har varit Västra Götalandsregionen (VGR).

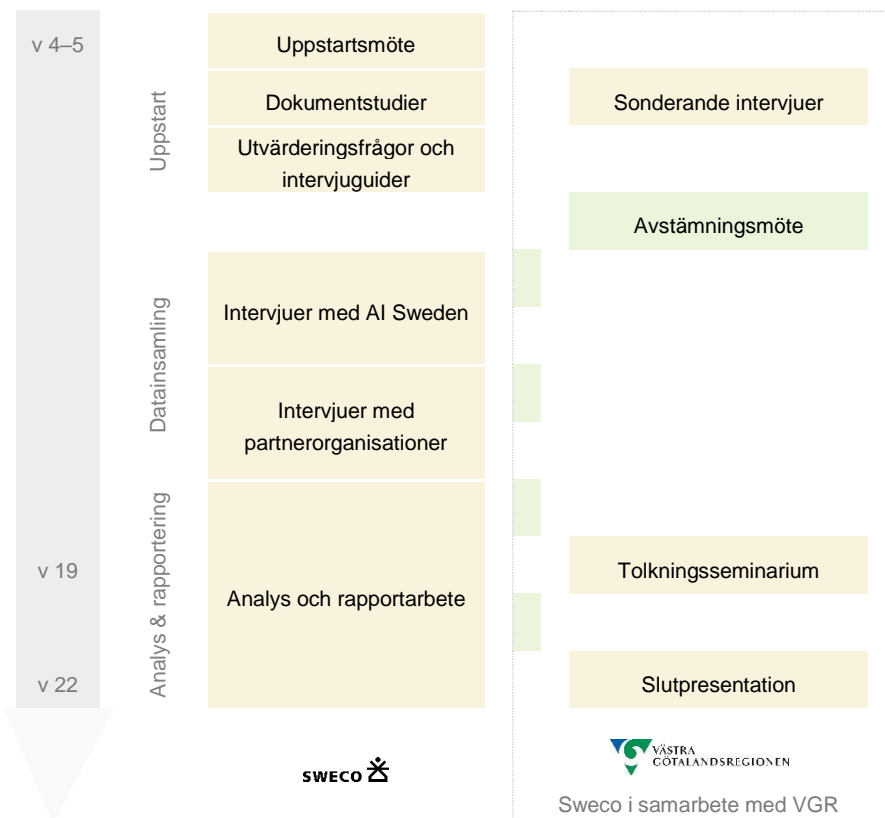
Utvärderingsfrågorna har varit följande:

1. Hur fungerar och uppfattas AI Sweden av partneraktörer? Finns samsyn kring upplägg och områden att fokusera på?
2. Hur bedöms AI Swedens genomförande kopplat till syfte att utveckla ett starkt ekosystem, samt accelerera innovation och tillämpad forskning inom AI?
3. Vilken nytta har AI Sweden hittills skapats? För VGR som organisation, aktörer i Västra Götaland, nationellt?
4. Vilka utmaningar/svårigheter finns kopplat till genomförande?
5. Hur ser finansieringsbilden ut idag? Hur förväntas den se ut framöver? Hur kan framtida möjligheter till finansiering förväntas påverka inriktning och genomförande utifrån upplägg (samarbete, kunskap, talangattraktion, framsteg) och målgrupper?
6. Hur bidrar AI Swedens arbete med den regionala utvecklingsstrategins mål samt långsiktiga prioriteringar?

1.2 Metod och genomförande

Uppdraget har genomförts med en uppstartsfas, en fas för empirinsamling och en avslutande del för analys och rapportering. Uppdragets genomförande illustreras i figuren nedan. De ingående faserna beskrivs därefter översiktligt.

Figur 1. Swecos genomförandeförslag

Uppstartsmöte

Uppdraget inleddes med ett startmöte tillsammans med VGR. Här diskuterades vad som kan behöva justeras i Swecos genomförandeförslag och formen för löpande avstämningar mellan utvärderingsteamet och VGR. På mötet diskuterades personer lämpliga att intervjua i datainsamlingsfasen av uppdraget.

Dokumentstudier

Under hela uppdraget genomfördes dokumentstudier. Vissa dokument fanns tillgängliga från början av uppdraget, så som AI Swedens ansökningar och rapportering till VGR samt den information om AI Sweden som fanns tillgänglig på AI Swedens hemsida. Vissa dokument, så som AI Swedens årsrapport och interna strategi erhöles först mot slutet av uppdraget. I efterhand kan noteras att det varit fördelaktigt för utvärderingen om samtliga dokument varit tillgängliga för Sweco i den inledande delen av uppdraget då dokumentstudierna påverkat operationaliseringen av utvärderingsfrågorna. Sweco ser det dock inte som att det har påverkat utvärderingens resultat mer än marginellt.

Sonderande intervjuer

Parallellt med de inledande dokumentstudierna genomfördes ett antal sonderande intervjuer med representanter för VGR och AI Sweden. Något fler sonderande intervjuer genomfördes jämfört med vad som skissats på i anbudet. Total sex personer intervjuades vid fyra olika tillfällen jämfört med de planerade två till tre sonderande intervjuerna.

Utvärderingsfrågor och intervjuguider

Efter inledande dokumentstudier och sonderande intervjuer arbetades intervjuguider fram utifrån de angivna utvärderingsfrågorna. Intervjuguiderna diskuterades med beställaren i avstämningsmöten och justerades efter dessa möten.

Avstämningsmöten

Efter uppstartsmötet i januari genomfördes två avstämningsmöten med beställaren, den 17 februari och den 1 april. I samband med dessa avstämningsmöten klargjordes om något behöver justeras samt vilka personer som skulle intervjuas. Vid avstämningsmötet i april presenterades även några första tentativa resultat från de då genomförda intervjuerna. Utöver detta genomfördes ett antal mer informella avstämningar via mailkontakt med beställaren.

Djupintervjuer

Efter den inledande fasen genomfördes totalt 38 intervjuer med 36 representanter från olika aktörer med relevans för AI Swedens arbete. Två intervjuer genomfördes två gånger och en intervju genomfördes enbart via mail. Enligt anbudet skulle 35 till 40 intervjuer genomföras. Intervjuer genomfördes med personer som representerade aktörer verksamma på nationell, regional och lokal nivå (myndigheter, regioner och kommuner) samt akademi och näringslivsrepresentanter. Intervjuer genomfördes med representanter från AI Sweden, partnerorganisationer, VGR, kommuner, kommunalförbund, akademi, myndigheter, näringslivsrepresentanter samt övriga aktörer (regioner, Almi, RISE, och SKR). Se även bilaga för vilka aktörer som intervjuats i samband med utvärderingen. Intervjuerna genomfördes som digitala semistrukturerade djupintervjuer och anpassades till respektive intervjupersons kunskap om AI Sweden. Vid ett antal av intervjuerna med företagsrepresentanter deltog även utvärderingsteamets interna AI-expert.

Analys, slutrapport och presentationer

Parallellt med empiriinsamlingen har ett flertal interna avstämningar och analysseminarier genomförts. Analyserna har i ett första steg sammanställts till ett tolkningsseminarium där representanter för beställaren och AI Sweden deltog. Efter tolkningsseminariet vidtog arbetet med nu aktuell slutrapport. Rapporten skickades till beställaren för kommentarer den 21 maj. Kommentarer från beställaren arbetades in i rapporten och en slutredovisning genomfördes den 26 maj varefter den färdiga slutrapporten levererades till beställaren vecka 22.

1.3 Rapportens upplägg

Rapporten inleds med en kortfattad beskrivning av AI Sweden. Därefter följer en sammanfattande beskrivning av utvärderingens resultat utifrån utsagorna från genomförda intervjuer och dokumentstudier. Resultatet är sammanställt under rubriker för en eller flera av utvärderingsfrågorna. Rubrikerna som är valda för rapporten är: AI Swedens funktion, AI Swedens syfte kopplat till genomförande, Nyttan med AI Sweden, Utmaningar och Finansieringen av AI Sweden. Avslutningsvis presenteras Swecos reflektioner och rekommendationer.

2 Om AI Sweden

2.1 Syfte och mål

AI Sweden är en nationell resurs för att påskynda användningen av artificiell intelligens (AI) i Sverige till nytta för samhället och medborgarna samt för att skapa konkurrenskraft. Initiativet är beläget på Lindholmen Science Park och omfattar ett ekosystem som sträcker sig över industri, akademi och offentlig sektor. Lindholmen Science Park är värd både för AI Swedens nationella organisation samt den västsvenska noden. AI Sweden är uppbyggt av ett antal projekt med finansiering från Vinnova, Tillväxtverket och Västra Götalandsregionen (VGR). Utöver det får initiativet finansiering via årliga avgifter som betalas in från de organisationer som är parter till AI Sweden. Initiativet har en hög omsättning (ca 300 mkr enligt organisationens årsrapport 2024) och ett stort antal medarbetare (ca 100 enligt samma rapport) med höga ambitioner vilket tydligt återspeglas i det valda namnet, AI Sweden.

AI Sweden är icke vinstdrivande organisation. Initiativets syfte är att accelerera användningen av tillämpad AI i Sverige för att stärka Sveriges konkurrenskraft och långsiktiga välfärd.¹

AI Sweden har formulerat en mission för sin verksamhet:²

Accelerera användningen av AI till förmån för vårt samhälle, vår konkurrenskraft och för alla som bor i Sverige.

AI Sweden har formulerat verksamhetens långsiktiga effekter i följande fyra punkter.³

- Privata och offentliga organisationer genererar hållbart värde med hjälp av AI. Initiativet syftar till att bidra till en långsiktigt hållbar tillväxt genom att integrera AI i både industriella och offentliga sektorer. Detta innebär att företag och organisationerna ska förbättra sin konkurrenskraft och effektivitet genom AI.
- Sverige har tillräckligt många experter, kompetens och resurser inom tillämpad AI. Målet är att Sverige ska ha tillräcklig expertis och kompetens inom AI för att stödja långsiktig tillväxt och innovation. Det innebär att utbilda och utveckla AI-expertiser och resurser som kan driva denna utveckling.
- Sverige är attraktivt för internationella investeringar och talanger. Sverige ska bli en attraktiv plats för internationella investeringar och talanger inom AI. Detta innebär att skapa ett ekosystem som lockar globala aktörer att investera och arbeta i Sverige.
- Sverige tillämpar AI på ett inkluderande och demokratiskt sätt. Initiativet strävar efter att säkerställa att AI tillämpas på ett sätt som är både inkluderande och hållbart, vilket innebär att AI-teknologier ska användas på ett sätt som gynnar alla delar av samhället och minimerar negativ miljöpåverkan.

För den västsvenska noden och med hjälp av finansiering från VGR ska följande mål uppnås av AI Sweden under den gällande projektperioden.⁴

¹ AI Swedens hemsida, <https://www.ai.se/en/about>

² AI Sweden Annual Report 2024

³ Ibid.

⁴ Ansökan om projektstöd inom regional utveckling 2025-01-01--2025-12-31 för projektet AI Sweden West Node

1. En stärkt regional nod i Västra Götaland
2. Ett stärkt samarbete med övriga nationella noder
3. Initierat arbete med att katalysera spetsområden
4. Ett västsvenskt partnersnätverk som ökat sin AI-mognadsnivå
5. Ett utökat och mer engagerat västsvenskt partnersnätverk
6. Ett utökat internationellt samarbete

2.2 Historik

Genom intervjuer och erhållna dokument från AI Sweden har Sweco erhållit följande bild av hur initiativet har vuxit fram. Under 2018 uttryckte ett brett spektrum av intressenter i Sverige (från industrin, den offentliga sektorn och akademien) intresse av att inrätta ett innovationscenter som skulle fungera som motorn för ett AI-ekosystem som driver den svenska ekonomin och som lockar till sig ledande global expertis. Detta ledde till etableringen av AI Sweden (vid den tiden AI Innovation of Sweden) av Vinnova, VGR och cirka 40 partners som representerade akademien, den privata och offentliga sektorn i Göteborg i februari 2019.

Initiativet fokuserade inledningsvis på Västsverige och har därefter byggt upp geografiskt spridda noder över landet för att nå ut till olika aktörer och bygga vidare på befintliga nätverk och ekosystem. Idag har AI Sweden 160 olika partnerorganisationer runt om i landet. AI Swedens primära målgrupp är dess partnerorganisationer, vilka kommer från privat och offentlig sektor samt akademien. Västnoden fokuserar på partners i Västsverige, med en profil av industribolag, universitet och flera mindre kommuner.

2.3 Organisation

AI Sweden är en organisation som är uppbyggd runt ett antal projekt med Lindholmen Science Park som värd för projekten. Organisationen beskrivs som en partnerorganisation⁵ där organen för styrning är partnerforum och styrgruppen. Partnerforum består av en representant från varje deltagande partnerorganisation och genomförs en gång per år. På detta forum utses ordförande för partnerforumet, styrgruppens ledamöter (efter förslag från en nomineringskommitté), styrgruppens ordförande, samt beslut om principer för samarbete. Styrgruppen ska bestå av minst sex och högst tio ordinarie ledamöter inklusive ordföranden. Övriga utnämnda ska vara begränsade till:⁶

- En representant från de största finansieringsorganen
- En representant från värden
- En representant för de så kallade noderna
- Direktör(er) för AI Sweden

Styrgruppen ansvarar för att:

- Godkännande av nya partners
- Godkänna den strategiska agendan och målen för AI Sweden,
- Godkännande av en årlig, översiktlig budget för AI Sweden,
- Utnämning av verkställande direktör samt
- Godkännande av ändringar av Partnerskapsmodellen och AI Swedens riktlinjer

Ledamöter i styrgruppen utgörs i dag av representanter från AstraZeneca, Luleå Tekniska Universitet, GlobalConnect, H&M, Akavia, AB Volvo, Saab, E-hälsomyndigheten samt ett styrelseproffs⁷. Till styrelsen är representanter från följande organisationer adjungerade: Vinnova, VGR, Lindholmen Science Park, LTU Business, samt fem representanter från AI Sweden.

Värt att notera i detta sammanhang är att det tycks saknas stadgar eller liknande dokument utöver riktlinjerna och partnerskapsmodellen.

AI Sweden arbetar utifrån tre huvudteman: AI labs, Tillämpning och Ekosystem samt håller på att bygga upp ett antal sektorsinitiativ: En digital assistent för offentlig sektor, Energi, Hälso- och sjukvård samt Kraftsamling för

⁵ AI Sweden hemsida, <https://www.ai.se/en/about/governance>

⁶ Ibid

⁷ Utför enligt genomförd intervju uppdraget som pro bono.

AI i kommuner och civilsamhälle. De olika delarna beskrivs kortfattat nedan utifrån den information som finns på AI Swedens hemsida:

- **I AI Labs** samarbetar partnerorganisationerna för att utveckla sina förmågor inom AI parallellt med att de utvecklar AI-lösningar och infrastruktur för att bygga ny AI.
- **Tillämpning**, AI Adoption, AI-lösningar öppnar upp nya möjligheter och sätt att hantera utmaningar – men det kräver att man arbetar med hela organisationen och får upp AI på ledningens agenda. Inom detta tema arbetar AI Sweden exempelvis med verktyg för förändringsledning, AI-kurser, talangprogram, och mognadsbedömningar.
- **Ekosystem**, AI Sweden samlar över 160 partnerorganisationer från både offentlig och privat sektor samt akademi och forskningsinstitut. Organisationerna bygger verktyg och resurser för att accelerera användningen av AI i ekosystemet.
- **Digital assistent för offentlig sektor**, ett samarbete mellan svenska myndigheter, kommuner, regioner och näringslivet, koordinerat av AI Sweden. Syftet är att främja nationell samverkan kring AI för textuppgifter och skapa förutsättningar för gemensamma lösningar i offentlig sektor. Projektet har utvecklat en prototyp för en digital assistent som kallas **Svea** och som redan nu kan användas inom de deltagande organisationerna.
- **Energi**, AI Sweden bygger tillsammans med partnerorganisationer en interaktiv simulering av det svenska energisystemet. Detta verktyg kommer att visualisera produktionen och konsumtionen av elektricitet, idag och i framtiden.
- **Hälso- och sjukvård**, Genom initiativet "Informationsdriven vård" stödjer AI Sweden svenska hälso- och sjukvårdsorganisationer i att införa AI. Målet är att erbjuda en mer informationsdriven, individanpassad och skalbar hälso- och sjukvård.
- I projektet **Kraftsamling för AI i kommuner och civilsamhälle** jobbar AI Sweden sedan 2022 med en riktad satsning mot landets kommuner och organisationer i civilsamhället. Syftet är att ge skraddarsydd hjälp och ekonomiskt stöd som hjälper målgrupperna att förstå hur AI kan användas och att komma igång med sina första konkreta projekt.

I teamet runt AI Sweden finns över 100 personer enligt organisationens årsrapport för 2024. AI Sweden har i dag kontor på sju olika ställen i Sverige: Lund, Växjö, Halmstad, Göteborg, Linköping, Stockholm och Luleå.

Som tidigare nämnts har AI Sweden i dag ca 160 partnerorganisationer. Partnermodell innebär betalande partners med varierande årliga avgifter utgående från aktör och antal anställda. Varje partnerorganisation får en kontaktperson från AI Sweden som också tar fram en plan för aktiviteter inom partnerskapet. Organisationerna utgörs av såväl företag som offentliga organisationer.

2.4 Finansiering

AI Sweden har idag en betydande budget med en finansiering som uppgår till ca 130 miljoner kronor från Vinnova, Tillväxtverket och VGR.

VGR har sedan starten medfinansierat verksamheten. Det första beslutet avsåg perioden 2019–2021. VGR:s medfinansiering uppgick då till 15 miljoner kronor, det andra beslutet för perioden 2022–2024, innebar en finansiering på 21 miljoner kronor. För 2025 finns ett beslut på stöd uppgående till 7 miljoner för perioden 2025-01-01 till 2025-12-31.

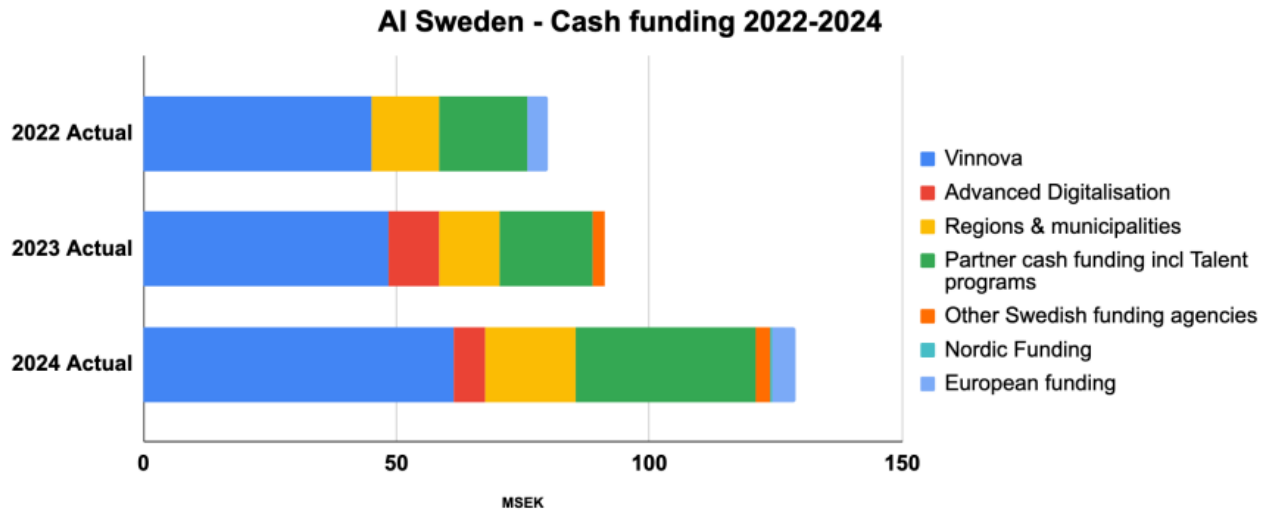
AI Sweden anger att partnerorganisationer och intressenter bidrar till AI Swedens verksamhet med ett uppskattat belopp på 170 miljoner⁸ kronor. I det inkluderas avgifter för partnerskapet, uppskattad tid som läggs på olika aktiviteter så som utbildningar, seminarier och lyssnande på AI Swedens podd. Partnerskapsavgifterna för olika aktörer är som följer:

- Företag: Från 500 000 kr till 100 000 kr
- Konsultföretag: Från 300 000 kr till 100 000 kr
- Statliga myndigheter: Från 250 000 kr till 100 000 kr
- Regioner: Från 1 mkr till 500 000 kr
- Kommuner: Från 400 000 kr till 100 000 kr
- Investorer: 250 000 kr
- Icke vinstdrivande organisationer: 100 000 kr

⁸ Uppgifter hämtade från AI Swedens årsrapport 2024

- Universitet och Forskningsinstitut: 500 000 kr (In-kind)

En översiktlig figur av finansiering för AI Sweden visas nedan, figuren är hämtad från AI Swedens årsredovisning 2024.

Figur 2, AI Sweden finansiering, källa: AI Swedens årsrapport 2024

3 Utvärderingens resultat

3.1 AI Sweden, funktion

I följande avsnitt har Sweco samlat utsagor från intervjuerna av relevans för utvärderingsfråga 1:

Hur fungerar och uppfattas AI Sweden av partneraktörer? Finns samsyn kring upplägg och områden att fokusera på?

3.1.1 AI Sweden ses som en neutral plattform för nätverksbyggande och samarbeten

Ur intervjuerna framträder en bild av att AI Sweden betraktas som en neutral plattform som möjliggör bredare nätverk och samarbeten mellan aktörer. Detta gäller särskilt de större företagen där flera representanter beskriver att deras företag kunnat samarbeta med både andra företag och offentliga organisationer genom AI Sweden. Den typ av samarbeten, exempelvis inom forsknings- och utvecklingsprojekt beskrivs vara svårare att både få till stånd och genomföra utan en koordinerande aktör som AI Sweden. Särskilt möjligheten att dela data inom projekt lyfts som mycket viktigt. Genom AI Sweden och deras data labb kan data från flera företag/organisationer användas för utvecklingsarbetet, utan att data delas mellan organisationerna.

”Allt vi gör är samarbeten, vi skulle inte klara en dag utan våra nätverk. Den organiska massan är vad som tar oss framåt. [...] Bygger på att enskilda aktörer inte har vad som krävs var och en, men ihop kan vi ha det. Arbeta för att dela data för ett gemensamt gott.” – Representant stort företag

AI Sweden som en neutral plattform beskrivs underlätta samarbeten mellan företag och offentliga organisationer. Genom projekt som Svea⁹ har man också lyckats samla och engagera flera kommuner och regioner. Enligt en företagsrepresentant är det enklare att genom AI Sweden komma i kontakt med fler offentliga organisationer än vad företaget skulle mäka med på egen hand.

Även representanter för små och medelstora (SMF) företag lyfter AI Sweden som en viktig samarbetsplattform. Genom detta beskrivs också att företagets konkurrenskraft och möjlighet att attrahera finansiering har stärkts. De SMF Sweco kommit i kontakt med inom denna utvärdering verkar alla som leverantörer inom (generativ) AI på olika sätt.

Intervjupersonerna från kommuner, regioner och kommunalförbund uppfattar AI Sweden som en viktig aktör för att främja samverkan och nätverkande samt kompetensutveckling inom AI. En intervjuperson beskriver att AI Sweden anses fylla ett glapp som andra organisationer (SKR och DIGG) inte har lyckats täcka, särskilt genom att öppna dörrar till akademien och stötta regioner och kommuner till tillämpning av AI. Generellt uppskattas av organisationerna AI Sweden för att skapa engagemang och driva viktiga frågor så som juridiska frågor eller frågor kopplade till AI-infrastruktur.

⁹ Syftet är att främja nationell samverkan kring AI för textuppgifter och skapa förutsättningar för gemensamma lösningar i offentlig sektor. Initiativet är uppdelat i tre etapper där etapp 1 fokuserade på behovsinventering, etapp 2 storskalig testning av en prototyp som fick namnet **Svea**, etapp 3 har målet att hitta en långsiktig modell för drift och fortsatt utveckling. Etapp 2 pågår fram till årsskiftet 2025/2026. <https://my.ai.se/anvandningsfall/293>

3.1.2 Det finns en övergripande samsyn på AI Swedens fokus och aktiviteter bland aktörerna

De flesta intervjuade upplever att det finns en samsyn kring AI Swedens upplägg och fokusområden som grundas på en välfungerande dialog mellan AI Sweden och partnerorganisationer och en lyhördhet kring partners behov och önskemål.

Intervjupersonerna från offentliga organisationer som kommuner, regioner och kommunalförbund har blandade åsikter om samsynen kring vilka områden och inriktningar AI Sweden bör fokusera på. Vissa upplever att det finns en bred samsyn och att AI Sweden har lyckats hantera olika förutsättningar och behov från både stora och små aktörer. Detta inkluderar att AI Sweden har kunnat stötta organisationer med olika specifika behov, som att hantera juridiska oklarheter och infrastrukturutmaningar. Å andra sidan finns det också intervjupersoner som upplever att det finns spretighet i fokuset, både vad gäller aktiviteter och inriktningar. Det finns även kritik mot att AI Sweden fokuserar mycket på vissa projekt, vilket kan leda till att andra initiativ, som aktören vill prioritera inte får samma uppmärksamhet. En intervjuperson, från VGR anser att AI Sweden behöver tydliggöra sin roll och erbjudande, samt hitta en bättre balans mellan fokus på förändringsledning (i dag något för mycket) och tekniska aspekter av tillämpad AI.

Bland företagen finns en samsyn kring AI Swedens roll i att främja AI-adoption och innovation samt att skapa nätverk och möjligheter för samverkan mellan aktörer. Det finns dock också kritik. Ett mindre företag tycker att AI Sweden ibland kan vara trögriktigt och önskar att det fanns en snabbare väg för mindre företag att få hjälp och stöd. Vidare lyfter något av de större företagen att AI Sweden ibland opererar mer politiskt och kanske inte alltid möter de specifika behoven hos industrin.

Vissa intervjupersoner ser att AI Sweden har en viktig roll i att driva tillämpad forskning och innovation samt bidrar till att öka AI-mognaden och adoptionen inom olika sektorer. Detta inkluderar att AI Sweden har lyckats skapa en nationell kapacitet och struktur för *best practice* och att deras arbete med regionala miljöer har varit positivt, även om det har funnits utmaningar.

En representant från akademien framhäver AI Swedens betydelse för att sänka tröskeln för att börja använda AI som ett verktyg för forskningen och att skapa nätverk mellan forskare och studenter. En annan representant skulle gärna se utökade satsningar på avancerad forskning för att flytta forskningsfronten inom området framåt. Utifrån genomförda intervjuer framstår det alltså som att AI Sweden i första hand är till nytta för den forskning som kan nyttja tillämpad AI.

3.1.3 Aktörernas bild av AI Swedens balans mellan spets och bredd varierar något

Det finns en gemensam förståelse bland de intervjuade kring behovet av att inkludera både bredd och spets i AI Swedens fokus och erbjudande. I vilken grad intervjupersonerna upplever att det finns en tillräcklig balans kring detta inom AI Sweden idag varierar dock. Vissa av de intervjuade lyfter fram vikten av att AI Sweden arbetar både med bredd och spets medan andra ser det som en fördel om det blir ett fokus på spets och att AI Sweden överlämnar bredden, att sprida till riktigt många organisationer, till andra.

Representanter för AI Sweden beskriver själva att utgångspunkten för verksamheten är att fokusera på spets i den mening att partnerorganisationerna ska vara föregångare i tillämpningen av AI. Genom ett förhållningssätt av "*partner-first*"¹⁰ ska de organisationer som blir partner i AI Sweden ha en ambition att driva tillämpningen av AI framåt och på sikt antas detta kunna generera spridningseffekter och bidra till vidare och bredare tillämpning hos fler. Nivåerna på avgifterna för ett partnerskap beskrivs av representanter från AI Sweden också ha satts för att säkerställa ett reellt engagemang från organisationerna.

Definitionen, eller uppfattningen av vad *bredd* respektive *spets* anses vara varierar också. I en del intervjuer förs resonemang utifrån ett forskningsperspektiv, där bredd mer syftar till tillämpad forskning och spets innebär grundforskning. Det gäller särskilt intervjuer med akademien, där det blir tydligt att forskare som själva *forskar inom AI* upplever att AI Sweden har en lägre relevans och nytta för den egna forskningen än forskare som verkar inom andra områden men där den egna forskningen kan gynnas av att *använda AI*. En av de intervjuade

¹⁰ AI Sweden Core Strategy, Appendix B

forskarna lyfter att ett större fokus på spetsforskning inom AI Sweden, AI Sweden 2.0, skulle kunna bidra till att forskningen inom området hålls samman för att undvika risk för fragmentering.

I andra intervjuer diskuteras både bredd och spets utifrån ett tillämpningsperspektiv, där bredd syftar på en större mängd organisationer som tar sina första kliv till att få upp ögonen för att använda AI och spetsen utgörs av färre organisationer som kommit längre i sin AI-resa och är nära en mer omfattande implementering av tillämpad AI.

Samtliga företag som intervjuats i denna utvärdering är partners till AI Sweden och kan antas ha en viss AI-mognad. Samtidigt lyfter ungefär hälften av dem att i takt med att deras mognadsgrad ökat behöver AI Sweden kunna erbjuda ett djupare, och spetsigare, stöd. En representant från ett stort företag i Västra Götaland beskriver att AI Sweden varit framgångsrikt i att hjälpa företag (partners) att komma igång med AI, men att det nu är dags att fokusera mer på och accelerera de företag som redan är igång med AI. Hen föreslår att AI Sweden framåt arbetar mer med att gruppera företag, antingen tematiskt/branschmässigt eller utifrån mognadsnivå, för att bättre möta specifika behov hos olika typer av företag för att maximera värdet av satsningarna. Liknande åsikter och förslag lyfts av flera företagsrepresentanter.

Från statliga myndighetsrepresentanter lyfts att AI Sweden ska fokusera framför allt på implementering av tillämpad AI samt till viss del också tillämpad forskning. Det finns en samsyn från både Vinnova och Tillväxtverket att AI Sweden inte ska bedriva grundforskning. Myndigheterna upplever att AI Sweden har fyllt ett tomrum i Sverige vad gäller en nationell satsning på AI och att organisationen har landat i en roll där strategiska initiativ kan initieras och organisationer, såväl privata som offentliga, kan få stöd i att påbörja och accelerera användandet av AI. Gällande projekt för tillämpad forskning lyfter en av de intervjuade att det tidigare möjligtvis funnits en viss konkurrens, eller snarare överlapp, med RISE aktiviteter men hen ser inte detta som en nuvarande utmaning. Här går åsikterna dock isär myndigheterna emellan då den andra myndighetsrepresentanten upplever att AI Sweden gjort en förflyttning från att vara företagsnära till att bli en mer forskningsorienterad organisation. Hen menar att AI Sweden framåt behöver stärka rådgivning och utbildningsinsatser till företagen och då särskilt till små och medelstora företag, samtidigt som en bred nationell kapacitet (och spetskompetens) behöver finnas.

En del representanterna från kommuner och regioner önskar att AI Sweden skulle kunna erbjuda tydligare vägledning och konsultationer till specifika organisationer, vilket inte alltid är möjligt idag. Detta lyfts framför allt som ett behov för mindre kommuner. Andra intervjupersoner från samma typ av organisationer ser det som positivt att AI Sweden har ett bredare fokus och kan hantera olika typer av behov och förutsättningar. En intervjuperson menar att det är otydligt vilken roll AI Sweden har eller ska ha, huruvida de agerar mer som konsulter och som kommuner då ska upphandla för enskild rådgivning eller om de är en del av ekosystemet.

3.2 AI Sweden, syfte kopplat till genomförande

I följande avsnitt har Sweco samlat utsagor från intervjuerna av relevans för utvärderingsfråga 2:

Hur uppfattar intervjupersonerna att AI Swedens genomförande stämmer med syfte att utveckla ett starkt ekosystem samt accelerera innovation och tillämpad forskning inom AI?

Flera av de intervjuade anser att AI Sweden har en känsla för vad svenska ekosystemet befinner sig och för vad som är mest relevant nu. I någon intervju lyfts att AI Sweden är icke vinstdrivande vilket sätter begränsningar på vad organisationen kan genomföra. Ytterligare en av de intervjuade anser att AI Sweden borde satsa mer på strategisk policyutveckling inom området.

Några av de intervjuade lyfter vikten av få med sig de regionala aktörerna, de regionala noderna, för att kunna utveckla regionala ekosystem som tillsammans kan forma ett starkt nationellt ekosystem:

”Det beror på hur väl de lyckas få med sig de regionala spelarna. Svårt att som en nationell aktör, komma framåt utan samverkan med de regionala aktörerna.”

Viss kritik framkommer också rörande fokuset på partnerorganisationer. I en intervju framkommer att regionalt utvecklingsansvariga kan vilja få ut AI brett till alla organisationer i regionen som kan ha behov av AI inte ”bara” de som väljer att bli en partnerorganisation.

Den neutrala plattformen lyfts fram av flera av de intervjuade som viktig. Det här illustreras exempelvis av följande utsaga från en av de intervjuade företagsrepresentanterna:

”Väldigt bra att ha neutral samarbetsplattform. Särskilt inom offentliga organisationer, här har den neutrala plattformen inneburit att det varit enklare att etablera samarbeten betydligt enklare jämfört med att ta kontakt med organisationerna ett och ett.”

Vissa av de intervjuade lyfter även fram utbildningar inom AI som AI Sweden genomför och att kunskap om AI är av vikt för att stärka ekosystemet. I några av intervjuerna framkommer att representanter från lärosäten hade uppskattat ett större fokus på forskning inom AI samt att diskussionen om forskningsfrågor blivit lidande av att personal inom AI Sweden ofta byts ut.

Något som lyfts återkommande i intervjuerna är att AI Sweden skapar ingångar till andra personer som arbetar med AI-relaterade frågor i andra organisationer. Återkommande i intervjuerna påpekas vikten av att engagera sig och att vara aktiv för att få ut nytta av partnerskapet i AI Sweden.

3.3 Nyttan med AI Sweden

I följande avsnitt har Sweco samlat utsagor från intervjuerna av relevans för utvärderingsfråga 3 och 6:

- *Vilken nytta har AI Sweden hittills skapats? För VGR som organisation, aktörer i Västra Götaland, nationellt?*
- *Hur bidrar AI Swedens arbete med den regionala utvecklingsstrategins mål samt långsiktiga prioriteringar?*

I detta sammanhang bör det noteras att det utifrån genomförda intervjuer inte går att särskilja speciella nyttor för VGR, Västra Götaland och nationellt. Sweco har därför valt att sammanfatta de mest framträdande nyttorna som framkommit via intervjuerna utan att dela upp dem regionalt eller nationellt.

3.3.1 Nätverk

Flera intervjuade både från offentlig sektor och företag beskriver nyttan av att vara med i ett sammanhang där det går att träffa, diskutera och samtala med representanter från andra aktörer. Enligt intervjuerna ger nätverken som AI Sweden skapat både inspiration, bidrag till att hitta nya samarbetsparternas och kontakt med potentiella kunder och investerare samt offentliga aktörer som kan bidra med finansiering. Några lyfter även att de personer de möter via AI Swedens nätverk utgörs av aktörer som de till vardags inte kommer i kontakt med. En av de intervjuade uttrycker det som:

”Varumärket AI Sweden har ger oss kredibilitet. Men vi får också tillgång till nätverk, alltså tillgång till människor vi aldrig träffat annars.”

Intervjuerna visar att AI Sweden skapar arenor där olika aktörer kan mötas och dra nytta av varandras kompetens, utmaningar och tjänster. Organisationen är också viktigt i sin direkta kontakt med partnerorganisationerna där representanter för AI Sweden fungerar som bollplank, eller som personer att diskutera AI-relaterade frågor med. Detta är något som i första hand de intervjuade personer som är förhållandevis ensamma med AI kompetens inom sin egen organisation lyfter fram.

Andra intervjuade beskriver även vikten av att AI Sweden är en neutral aktör:

”Vi är del av så många branscher och värdekedjor som går utanför oss själva och där behöver vi plattformar som AI Sweden för att kunna samverka med andra parter. Blir svårt att göra det utan AI Swedens neutralitet.”

Flera av de intervjuade menar att AI Sweden fyller ett tomrum på den nationella nivån genom att vara en aktör som verkar för sammanhållningen inom området. En av de intervjuade beskriver det som att:

”Även om AI blivit mer aktuellt och kommit upp på agendan inom Regeringskansliet och på myndigheter så finns ingen annan än AI Sweden som står för sammanhållningen.”

Samma intervjuade lyfter fram det faktum att AI Sweden inte har fått ett nationellt uppdrag för sin roll som sammanhållande aktör. Hen uttrycker det som:

”AI Sweden har ett informellt sammanhållningsansvar – de har det inte fått ett formellt uppdrag från Regeringskansliet. Tar man bort AI Sweden blir det ett vakuum. De fyller en stor funktion – kopplar samman nätverket av partnerorganisationerna.”

Som nämnts ovan fyller AI Sweden en lucka i Sverige idag även om det påtalas i intervjuerna att exempelvis SKR:s verksamhet inom området kan komma att överlappa för kommuner och regioner. Vissa anser att AI Sweden och SKR skiljer sig åt och kommuner och regioner kan ha nytta av båda, lyfter andra intervjuade att det i ett fall där SKR och AI Sweden ”säger olika saker” kan vara svårt för en kommun eller region vem man ska lyssna på.

3.3.2 Utbildningar och kompetenslyft

Även utbildningar ses av många av de intervjuade som viktiga värdefulla aktiviteter som skapat nytta. Exempelvis nämns en ökad kunskap om juridik kopplad till data och AI som områden de intervjuade ser som viktiga. När det kommer till lagar och förordningar finns det vissa av de intervjuade som gärna sett att AI Sweden arbetat med det och genomfört utbildningsinsatser som workshops för att få fler aktörer att känna sig trygga i användandet av AI.

”Tror att AI Sweden kan bli bättre på att hjälpa till där i det legala – när det kommer ett nytt verktyg och hur vi ska kunna använda det och vad händer med data. Tar mycket tid och resurser om varje företag ska ta reda på detta själva.”

AI Sweden genomför flera utbildningar som enligt de intervjuade bidrar till kompetenshöjning inom AI. Utbildningar som nämns är ”Starta din AI resa”, ”Elements of AI”, ”AI-torsdag” och ”AI-labb”. Insatserna adresserar såväl behov från de som inte har stor erfarenhet av att arbeta med AI (Starta din AI resa) till de som vill arbeta mer praktiskt med AI (AI-labb).

Flera representanter från kommuner beskriver att AI Sweden fyller en viktig roll när det kommer till att höja kompetensen inom AI för offentlig sektor. De upplever att både deltagande i projekt, som Svea, och själva partnerskapet med aktiviteter som mognadsmätning och seminarier bidragit till ett kompetenslyft. Ett par av de kommunrepresentanter Sweco intervjuat deltar också i SKR:s AI-råd, som fram tills nu drivits av AI Sweden, som också upplevs bidra till kompetens och ny kunskap. Även om SKR:s satsning på AI lyfts i flera intervjuer, och ibland i termer av en potentiell konkurrent till AI Sweden i takt med att satsningen utvecklas, menar flera representanter att AI Sweden också erbjuder kommuner möjlighet att knyta kontakter till näringslivet och där igenom leverantörer. På så sätt upplevs AI Sweden komplettera SKR som innebär samverkan och utbyte mellan just kommuner och regioner.

”Utan AI Sweden hade vi inte kunnat knyta samma kontakter med partners. Det är just det som det handlar om, att knyta ihop organisationer. Men vi har inte kommit i kontakt med allt (relevant) ännu.”

3.3.3 Projekt

Flera av de intervjuade från offentlig sektor nämner Svea¹¹ som ett viktigt resultat från AI Swedens verksamhet. Andra nämner att AI Sweden initierat ett fåtal forskningsarbeten och att det är ganska få AI forskare från akademien som deltar. Däremot tycks det finnas en relativt stor mängd examensarbeten på masternivå som initierats av organisationen. I någon av intervjuerna framhålls att AI Sweden utgör en brygga mellan avancerade forskningsprojekt och tillämpade AI projekt. Intervjupersonen uttrycker det som att:

”Andra satsningar (inte AI Sweden) är mer akademiska och är begränsade till det. Från vårt perspektiv blir det då ett stort glapp till vår verksamhet utan tillämpningsprojekt. Övergången mellan FoU och tillämpning fyller AI Sweden väl.”

Vissa intervjuade framhåller projekt initierade av AI Sweden som viktiga. Projekten skapar inte bara ny kunskap utan återigen nätverk med de olika aktörer som ingår i projekten. Ytterligare en uppskattad funktion hos AI Sweden enligt de intervjuade har varit dess förmåga att sätta samman projektkonsortier som därefter gemensamt ansökt om finansiering från exempelvis Vinnova.

3.3.4 Affärer

Enligt vissa av de intervjuade har AI Sweden varit bra på att främja samarbete mellan stora företag och start-up företag, vilket har skapat värdefullt nätverkande.

Flera SMF företag uppskattar AI Swedens stöd för att hitta finansiering och nätverkande. Ett mindre företag framhåver att AI Sweden har fungerat som en lots för att få saker på plats för mindre företag samt investerare.

¹¹ Svea GPT, en digital assistent för offentlig sektor. Initiativet är ett samarbete mellan svenska myndigheter, kommuner, regioner och näringslivet, koordinerat av AI Sweden.

De har kunnat dra nytta av AI Swedens facilitering av kontakten med finansiärer och andra viktiga aktörer inom AI.

Några av de intervjuade som representerar mindre företag ger även exempel på att AI Swedens aktiviteter har hjälpt dem att skapa affärer. För ett företag har deltagande i AI Sweden lett till att de rekryterat mer AI-kompetens internt.

3.3.5 Det regionala perspektivet

Nätverk, utbildningar och projekt som drivs av AI Sweden kommer många organisationer till del inom Västra Götaland. De adresserar flera av den regionala utvecklingsstrategins långsiktiga prioriteringar i första hand "Stärka Innovationskraften", "Bygga kompetens" och "Knyta samman Västra Götaland". AI Swedens verksamhet i Västra Götaland bör även vara relevant för den tvärsektorieella kraftsamlingen "Digitalisering".

Några konkreta exempel på nytta för VGR lyfts fram i intervjuerna. Exempelvis nämns projekt med VGR och Sahlgrenska sjukhuset som AI Sweden koordinerat.

Flera av de intervjuade uppger att AI Sweden är till nytta för VGR som organisationen och även för regionen i stort både för att öka kunskapsnivån inom AI och som ett bidrag till att lyfta fram regionens position inom området. En av de intervjuade säger:

"AI Sweden är viktig för regionens AI-förmåga i allmänhet. De har också satt Göteborg på kartan, att AI Sweden finns här."

Även utbildningsinsatser beskrivs som ett konkret exempel på nytta för regionen.

Kopplat till ett resonemang om vilken roll AI Sweden har och kommer att ha lyfter även en av de intervjuade frågan om värdet för VGR:

"AI Sweden ligger här men får Västra Götaland ut mer än någon närliggande region som inte medfinansierar? Kanske behöver VGR villkora sina medel lite mer eller så behöver AI Sweden vara tydliga med vad de kan erbjuda regionen."

Det finns även de som anser att AI Sweden borde bli bättre på att förstå en organisation som VGR för att kunna rikta sina insatser mot de delar av organisationen där de kan skapa stor nytta. Intervjupersonen uttrycker det som att:

"Det viktigaste kanske inte är att "få med hela organisationen" utan de delar där AI faktiskt kan implementeras till en realistisk kostnad. ...Det kan inte vara en bred AI-implementering i VGR utan den behöver vara mer riktad/fokuserad."

Ett arbetssätt där AI Swedens aktiviteter kopplas samman med andra satsningar regionalt har enligt en av de intervjuade etablerats mellan Region Skåne och AI Swedens sydsvenska nod. Representanten för regionen berättar i intervju att man från regionens håll betraktar AI Sweden som ett verktyg i en verktygslåda. Genom det synsättet har man exempelvis etablerat en process där företag som tagit del av AI Swedens aktiviteter som föreläsningar och workshop kan gå vidare och söka finansiellt stöd från regionen för att driva ett implementeringsprojekt tillsammans med en AI-leverantör.

3.4 Utmaningar

I följande avsnitt har Sweco samlat utsagor från intervjuerna av relevans för utvärderingsfråga 4:

- *Vilka utmaningar/svårigheter finns kopplat till genomförande?*

Notera att i detta avsnitt är även de utmaningar som lyfts i tidigare delar av rapporten samlade för att ge en helhetsbild av de utmaningar som framkommit via genomförda intervjuer.

Att svara upp mot olika behov

Flera intervjuade lyfter vikten av att AI Sweden fortsätter att utvecklas och att de följer med utvecklingen av AI för att vara fortsatta relevanta för sina partnerorganisationer och andra. Vissa lyfter exempelvis vikten av att inte stanna vid att få företag att börja använda AI utan även följa dem i sin AI resa och fortsätta att ge stöd även för avancerad tillämpning av AI. Några av de etablerade partnerorganisationerna påpekar att de upplever att de nya partnerorganisationerna får mer stöd jämfört med de som varit med ett antal år, en indikation på att det idag är svårt för initiativet att leva upp till alla de förväntningar som partnerorganisationerna har på AI Sweden. En annan representant upplever att AI Sweden (nationellt, inte specifikt den västsvenska noden) har tät dialog med kommuner när det blir partners, men att kontakten från AI Sweden avtar under partnerskapet och blir avhängd på att kommunen själv hör av sig och söker information om pågående initiativ och ny kunskap.

Vissa av de intervjuade lyfter vikten av att AI Sweden både jobbar med bredd som en första introduktion av AI och samtidigt behåller satsningar för de partnerorganisationer som kommit längre, för att inte tappa spetsen. Några av de intervjuade förslår att AI Sweden bör satsa på det mer innovativa och spekulativa, fokusera på spets, medan andra organisationer (som SKR) kan fokusera på bredden, att nå ut till många.

Flertalet av de intervjuade är över lag positiva till den verksamhet som AI Sweden bedriver och ser även att det finns ett stort behov av satsningar på tillämpad AI i Sverige. Samtidigt lyfter vissa av de intervjuade fram viss kritik rörande exempelvis den valda strategin att satsa på partnerorganisationer och tillämpad AI (inte på avancerad forskning rörande AI).

Att ha en tydlig roll och tydliggöra den gentemot andra initiativ

Flera av de intervjuade tar upp vilken roll AI Sweden har och att den kan behöva beskrivas tydligare inte minst när AI Sweden utvecklas framöver:

"AI Sweden behöver tydliggöra sin roll och sitt erbjudande. Generellt men kanske särskilt i relation till den satsning som SKR nu gör. Också mot akademien och RISE ... Vad är AI Swedens "USP", när ska man vända sig till dem i första hand?"

Vissa av de intervjuade ser det också som svårt att förstå vilken organisation AI Sweden är, är det ett konsultbolag, en offentlig organisation eller något annat. Några påpekar att den här svårigheten skapar en viss osäkerhet rörande vilken form av samarbete som går att ha med AI Sweden:

"Vilket juridiskt djur är AI Sweden? En konsult? På vilka kommersiella villkor kan man samarbeta med AI Sweden, vilken är AI Swedens agenda? Vill de bidra, eller är de en vinstdrivande organisation?"

Några av de intervjuade anser att det i idag börjar växa fram en konkurrenssituation bland aktörer som vill vara den nationella sammanhållande kraften för tillämpad AI i Sverige. Här efterfrågas att någon (Regeringskansliet) pekar med "hela handen" och ger en organisation (helst AI Sweden enligt en av de intervjuade) ett uppdrag att vara den som håller samman utvecklingen av tillämpad AI:

"Just att samla Sveriges AI i något forum finns ju inte. AI Sweden kan ha en mer nationell och oberoende röst, en samlande röst. Känner inte att SKR eller andra myndigheter som börjar bli aktiva inom AI har det holistiska perspektivet."

Att utgå från en partnerskapsmodell

Även om flertalet av de intervjuade beskriver partnerskapsmodellen som positiv så är det några av de kommunala representanterna som upplever nyttan med partnerskapet som något otydlig. I ett fall deltar kommunen i projektet Svea genom vilket man upplever en tydlig nytta i form av samutveckling med andra offentliga aktörer och direkt kunskapsökning, men man har valt att inte vara partner i AI Sweden. Anledningen beskrivs vara otydlighet i vad partnerskapet innebär och vilket erbjudande man får ta del av.

3.5 Finansieringen av AI Sweden

I följande avsnitt har Sweco samlat utsagor från intervjuerna av relevans för utvärderingsfråga 5:

Hur ser finansieringsbilden ut idag? Hur förväntas den se ut framöver? Hur kan framtida möjligheter till finansiering förväntas påverka inriktning och genomförande utifrån upplägg och målgrupper?

Finansiering av AI Sweden beskrivs under avsnitt 2.4. Att det finns ett behov av en utökad och stabil finansiering för att kunna möta de ökande antalet partnerorganisationerna framkommer i intervjuerna med representanter från AI Sweden. Att den framtida finansieringen är en utmaning understryks av att vissa av de intervjuade upplever att de partnerorganisationer som funnits med länge i samarbetet inte får samma service som nytillkomna partnerorganisationer. En indikation på att AI Sweden inte alltid hinner med att ta hand om alla sina partnerorganisationer så som förväntas. Det framkommer också att AI Sweden arbetat för att öka antalet finansiärer (Tillväxtverket, Europeiska regionala utvecklingsfonden) för att på så vis inte vara lika beroende av en enskild finansiär.

4 Reflektioner och rekommendationer

AI Sweden skapar nytta

Sammanfattningsvis ger utvärderingen en tydlig bild av att den verksamhet som AI Sweden genomför är uppskattad och fyller ett viktigt behov. AI Sweden ses också som en neutral plattform och nationell hubb för nätverksbyggande och samarbeten som fyller en viktig funktion och fyller ett tomrum i Sverige vad gäller en nationell satsning på AI både på ett regionalt och nationellt plan.

Initiativet har skapat många uppskattade aktiviteter inom en mängd områden av relevans för tillämpad AI. AI Sweden arbetar i dag både med bredd, dvs strävar efter att nå ut till många, och spets, dvs arbetar med mer avancerad tillämpning av AI tillsammans med sina partnerorganisationer. AI Sweden är etablerade i Sverige och fungerar som en nationell hubb för AI som många känner till och refererar till. AI Sweden har bidragit till att driva AI-projekt och har i det arbetet funnits med både i ansökningsfasen och sedan även, om projektet beviljats finansiering, i genomförandet av projektet.

Bred, spets eller både och?

Definitionen, eller uppfattningen av vad bredd respektive spets anses vara har varierat. Vissa anser att bredd syftar på tillämpad forskning och spets innebär grundforskning. Samarbetet med akademiens AI forskare tycks dock vara begränsat och i första hand utgöras av examensarbeten. Sweco ser inte det som en nackdel givet fokus på tillämpad AI. Det tycks även finnas en stor potential i att använda AI som ett verktyg för forskning och i det förefaller deltagandet från akademin vara större.

Andra utgår från ett tillämpningsperspektiv, där bredd syftar till en större mängd organisationer som tar sina första kliv till att få upp ögonen för att använda AI och spetsen utgörs av färre organisationer som är nära en mer omfattande implementering av tillämpad AI. Givet AI Swedens vision¹² och representanters beskrivning av verksamhetens fokus är det framför allt den sistnämnda "definitionen" som är relevant i termer av spets och bredd. Swecos uppfattning av representanternas beskrivning är att AI Swedens utåtriktade aktiviteter som inspirationsföreläsningar och workshops som fler än partnerorganisationerna kan ta del av, riktas mot en bredd av organisationer som är tidigt i processen för att upptäcka möjligheterna med AI. De organisationer som blir del av partnerskapet och dess aktiviteter, vilka inleds med en mognadsmätning, utgör mer spets. Sweco konstaterar att det är en utmaning för AI Sweden, att det finns risk att organisationen inte maktar med att göra allt om den samtidigt ska vara till för alla (satsa på bredd) och öka antalet partnerorganisationer samtidigt som stödet till de befintliga partnerorganisationerna ökas (satsa på spets). Situationen kan innebära att AI Sweden behöver välja väg, bredd eller spets. Oavsett vilken väg som väljs ser Sweco det som viktigt att formulera vilken väg som väljs och hur AI Sweden kommer att arbeta och tillse att det finns resurser för den valda vägen. Sweco ser också att förvaltningen av resultat som arbetats fram inom ramen för AI Sweden (det som nämnts i intervjuerna är Svea) kan innebära en utmaning. Vem äger resultaten och vem säkerställer att bra resultat förvaltas och tas vidare även efter avslutat projekt? Om AI Sweden erhåller ett övergripande uppdrag från regeringen, exempelvis att de får uppdraget att utgöra den AI hubb som föreslås av AI-kommissionen skulle det både kunna tydliggöra AI Swedens roll, utgöra en bas för ett antal styrdokument (som stadgar eller liknande) och kunna innebära en stabil finansiering för delar av verksamheten som bedrivs idag.

¹² AI Sweden annual report 2024: Accelerating the use of AI for the benefit of our society, our competitiveness, and for everyone living in Sweden

Att nå ut till alla

Sweco reflekterar över hur AI Sweden verkligen ska kunna bidra till att AI når ut till alla så som initiativets mission utlovar:

Accelerera användningen av AI till förmån för vårt samhälle, vår konkurrenskraft och för alla som bor i Sverige.

Partnerskapsmodellen är uppskattad men personalkrävande. "Partner first" principen som beskrivs i AI Swedens strategi kräver att partnerorganisationerna som erhållit stöd från AI Sweden också behöver vara goda exempel för andra organisationer om en riktigt bred spridning av tillämpad AI ska komma till stånd. Hur AI Sweden ska säkerställa en bred spridning så att verksamhet blir till nytta för alla aktörer som kan dra nytta av AI är inte klart för Sweco. Utmaningar som Sweco uppfattar att AI Sweden står inför är i stor utsträckning kopplad till hur initiativet ska organiseras framöver för att kunna hantera en uppskalning. AI Sweden har skapat en plattform för tillväxt men klarar AI Sweden denna tillväxt operationellt med nuvarande verksamhetsmodell? Detta utgör en utmaning oavsett om den befintliga partnermodellen bibehålls då antalet partnerorganisationer förväntas öka kraftigt de kommande åren eller om AI Sweden ändrar sin inriktning och fokuserar mer på att nå ut brett till många. Där varje organisation får mindre direkt stöd från AI Sweden.

Ekosystemet och AI Swedens position

AI Swedens genomförande har bidragit till en utveckling av ekosystem och ökad användningen av tillämpad AI. En viktig faktor för ett fungerande ekosystem är engagemang och det krävas en viss mottagarkapacitet för att få ut ett bra värde från partnerskapet och för att kunna bidra till ekosystemet. AI Sweden skapar kommunikation mellan personer inom olika organisationer som arbetar med AI-relaterade frågor, något som är en nyckelkomponent för ett fungerande ekosystem. I detta sammanhang nämns My AI som ett bra exempel på ett verktyg som bidrar till samverkan mellan olika aktörer. Ett tydligt mervärde från AI-Swedens verksamhet är samarbeten och nätverk med många olika organisationer. Ur ett kvalitetsperspektiv skapar breda samarbeten och ett stort deltagande från exempelvis regioner i referensgrupper goda förutsättningar för ökad relevans och kvalitet i genomförandet av utvecklingsprojekt. För SMF kan AI Sweden vara en katalysator för nätverksbyggande och ge tillgång till utbildning som är viktig för företagens utveckling.

I takt med att fler organisationer genomför satsningar på AI och att utvecklingen på nationell nivå (förhoppningsvis) går framåt i och med AI-kommissionens rapport blir det ett allt större landskap för AI Sweden att navigera och förhålla sig till. I media har det exempelvis nyligen rapporterats om en ny AI-stiftelse¹³ som ska verka för att få fart på användningen av AI i samhället. Det tycks således finnas olika initiativ som kan överlappa den verksamhet som AI Sweden bedriver. Det är Swecos uppfattning att AI Sweden genomför en kontinuerlig omvärldsbevakning internt liksom i dialog med relevanta aktörer, så som SKR. Det verkar dock inte alltid tydligt för nuvarande eller potentiella partnerorganisationer. Likt vad som diskuterades med VGR och representanter för AI Sweden under tolkningsseminariet i maj konstaterar Sweco att det inte enbart är AI Swedens ansvar att förhålla sig till andra (och nya) satsningar, utan rimligtvis också nya satsningars ansvar att förhålla sig till AI Sweden. För att skapa bättre förutsättningar för det ser Sweco dock att erbjudandet behöver förtydligas.

Regionalt perspektiv

Av de 160 partnerorganisationerna är omkring en femtedel baserade i Västra Götaland¹⁴. Tillsammans med Stockholms län, som har en dryg fjärdedel av partnerorganisationerna, är Västra Götaland den regionen med klart flest partnerorganisationer. Knappt tio procent är belägna inom Skåne. Detta tyder på ett relativt högt värde för regionen som helhet, men det är svårt för Sweco att dra någon större slutsats om i vilken grad denna andel och typer av partnerorganisation motsvarar regionens näringslivsstruktur som helhet. Sweco noterar att endast två kommuner i regionen, Göteborgs stad och Skövde kommun, är partners.

Genom ett samarbete med AI Sweden kan de som jobbar med regional näringslivsutveckling känna sig styrda mot att få in nya partnerorganisationer till AI Sweden i stället för att jobba utifrån de behov som det regionala

¹³ <https://sanalabs.com/ai-reform>

¹⁴ Notera att Sweco inte tagit del av någon lista över var partnerorganisationerna är belägna (huvudkontor) utan Sweco har själva tagit fram en lista utifrån AI Swedens förteckning av partnerorganisationerna på hemsidan. Fler organisationer är den femtedel (33) som kategoriserats vara hemmahörande i Västra Götaland kan ha verksamhet i regionen. Det gäller exempelvis myndigheter eller globala företag. Dessa har kategoriserats som "nationella" eller "globala" och ingen indelning på finare nivå har gjorts för dessa.

näringslivet har. Samtidigt kan ett fokus på ett begränsat antal organisationer göra att AI Sweden har en god kännedom och organisationernas olika behov. Något som ofta behövs då ett starkt ekosystem ska utvecklas. För att skapa ett större värde av AI Sweden regionalt kan regionen samarbeta med AI Sweden genom att koppla AI Swedens aktiviteter med andra satsningar regionalt. Genom ett sådant arbetssätt kan exempelvis företag som tagit del av AI Swedens aktiviteter som föreläsningar och workshop gå vidare och söka finansiellt stöd från regionen för att genomföra AI-relaterade projekt.

Finansiering

Sweco noterar, baserat på tidigare genomförda uppdrag, att det kan vara utmanade att driva en stor verksamhet med finansiering från olika finansiärer som har skilda krav på rapportering, både vad gäller innehåll och tid för rapporteringarna. Å ena sidan skapar fler finansiärer en större stabilitet i finansieringen (det behöver inte innebära en kris för att en finansiär faller bort) å andra sidan kan det vara utmanande då fler finansiärer riskerar att skapa en stor arbetsbörda i form av många rapporter som ska svara mot olika finansiärs krav som tar tid från att driva den operativa delen av verksamheten. Det finns även en risk att initiativet styr mot det som finansiärerna vill finansiera i stället för att styra mot det som fastställts i en strategi. Det innebär i sin tur en risk för att satsningar genomförs för att det finns tillgänglig finansiering, snarare än för att möta identifierade och faktiska behov hos målgrupper. Givet den finansiering som finns idag och den strategi som AI Sweden har antagit går det inte att säga att så är fallet i dag men det är en risk som bör beaktas framåt.

Sweco avslutar sitt uppdrag med följande förslag på rekommendationer

Som redan noterats i rapporten utvecklas området fort och det tillkommer olika nya initiativ och satsningar inom området. Önskemålen på vad AI Sweden bör fokusera på varierar mycket och det kan vara utmanade att vara alla till lags. Givet det ovan skrivna presenteras här några rekommendationer som fram för allt adresserar ett förtydligande av vad AI Sweden är och vad initiativet ska fokusera på framöver.

- Förtydliga ytterligare vad partnerskapsmodellen innebär och vad en partnerorganisation kan förväntas sig från AI Sweden. Inkludera även vad som krävs från partnerorganisationen i form av resurser och kompetens.
- Idag finns styrningen av AI Sweden samlad i *Partnerskapsmodellen* och *Riktlinjer* samt i de krav som olika finansiärer ställer på AI Sweden genom de avtal som finns kopplade till finansieringen. En tydligare beskrivning av mandat och roller skulle öka transparensen rörande styrningen och även tydliggöra under vilka villkor som ett samarbete med AI Sweden sker. Förslagsvis kan styrningen av AI Sweden samlas i någon form av stadgar liknande de som används av vissa strategiska innovationsprogrammen.
- Ta fram en verksamhetsplan som på en övergripande nivå beskriver hur AI Sweden planerar sin verksamhet för de kommande åren.
- Utveckla en strategi som inkluderar:
  - Utmaningen att nå ut brett, alternativt ta ett tydligt strategiskt beslut som innebär att AI Sweden fokuserar på sina partnerorganisationer.
  - Hur resultat från AI Swedens verksamhet ska förvaltas.
- Tydliggör AI Swedens roll utifrån den utvecklade strategin och hur initiativet relaterar till andra för området relevanta satsningar. Här bör noteras att det inte enbart är AI Swedens ansvar att förhålla sig till andra (och nya) satsningar, utan rimligtvis också nya satsningars ansvar att förhålla sig till AI Sweden.
- Nu aktuellt utvärderingsuppdrag har varit förhållandevis litet. Givet de stora offentliga satsningar som gjorts på AI Sweden kan det vara motiverat att någon av de större offentliga finansiärerna (Tillväxtverket och Vinnova) ställer sig bakom en större gemensam utvärdering av AI Sweden i syfte att utreda och förtydliga vilken roll AI Sweden ska ha framåt nationellt.

5 Bilaga, intervjuade aktörer

- AB Volvo
- AI Sweden
- Alingsås kommun
- Almi
- AstraZeneca
- Business Region Göteborg
- Centrio AB
- Chalmers
- Global connect
- Göteborgsregionens kommunalförbund
- Göteborgs stad
- Göteborgs universitet
- Helsingborgs stad
- Herrljunga kommun
- Kungsbacka kommun
- Modulai
- Region Skåne
- Region Östergötland
- Rekai
- RISE
- SICS AI
- Sjuhärads kommunalförbund, Boråsregionen
- Skaraborgs kommunalförbund
- SKR
- Skövde kommun
- SLU
- Tillväxtverket
- Tjörns kommun
- Vinnova
- Västra Götalandsregionen
- Zensact